

Öğretmen Adaylarının Kültür Kavramına İlişkin Metaforları * **

Prospective Teachers' Metaphors Concerning the Concept of Culture

Canan AKYOL¹, Ömer KIZILTAN²

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilimler
Eğitimi Anabilim Dalı. canan.akyol@deu.edu.tr .

²Gazi Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Felsefe Grubu Eğitimi
Anabilim Dalı. omerkiziltan@gazi.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 21.07.2018

Yayına Kabul Tarihi: 14.12.2018

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforlarını tespit etmektir. Kültür, insanın yaşamı anlamlandırışını belirlemekte ve eylemlerini yönlendirmektedir. Kültür kavramına ilişkin görüşlerin belirlenmesiyle kültüre nasıl bir anlam yüklendiği açıklık kazanacaktır. Öğretmenlerin, geleceği teşkil edecek önemli kültür aktarıcılarında biri olması sebebiyle, geleceğin öğretmenlerinin kültüre yönelik bakış açılarını ortaya koymak önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforlarının neler olduğu, bu metaforların hangi kategoriler altında toplandığı ve bu kategorilerin anabilim dallarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırmaya göre düzenlenen araştırmanın çalışma grubu, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Ankara ilindeki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin coğrafya, felsefe grubu, sosyal bilgiler ve tarih eğitimi anabilim dallarında öğrenimine devam eden 312 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmanın verileri metafor formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adayları kültür kavramına ilişkin 114 metafor ortaya koymuştur. Buna göre kültür; coğrafya öğretmen adaylarının çoğu tarafından "bütünlüğün içindeki farklılık", felsefe grubu öğretmen adaylarının çoğu tarafından "toplumu yansıtan", sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çoğu tarafından "geçmişten geleceğe aktarılan", tarih öğretmen adaylarının çoğu tarafından ise "geçmiş aktaran" olarak belirlenmiştir.

* **Alıntılama:** Akyol, C., ve Kızıltan, Ö. (2019). Öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 937-961.

** Bu araştırma 06-08 Nisan 2017'de International Congress of Eurasian Social Sciences (ICOESS)'ta sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş hâlidir.

Anahtar Sözcükler: Kültür, Öğretmen Adayı, Metafor

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the metaphorical perceptions of prospective teachers towards the culture concept. Culture identifies how humans make sense of life and direct their actions. It is going to be clarified what sort of meaning is assigned to the culture by means of the determination of opinions related to the concept of culture. It is essential to reveal the points of view adopted by the teachers of the future towards culture, by virtue of the fact that teachers are one of the significant agents to enable cultural transmission while establishing the future. Accordingly, what the prospective teachers' metaphors concerning the concept of culture are, in which categories these metaphors are gathered and whether these metaphors become different and/or distinct according to the departments, or not, have been analyzed within the scope of this research. The study group of research, which was arranged as based on the basic qualitative research method, consists of 312 prospective teachers still receiving their education in the departments of geography education, philosophy group education, social studies education and history education of the Faculty of Education of a public university in Ankara province within the academic year 2016-2017. Data of the research were collected by the metaphor form. The data obtained were analyzed by means of content analysis. As a consequence of the research, prospective teachers have introduced 114 metaphors concerning the concept of culture. According to this, culture has been identified as "the difference within the whole" by most of the prospective geography teachers; "reflecting the society" by most of the prospective philosophy group teachers; "conveyed from past to future" by most of the prospective social studies teachers; "transmitting the past" by most of the prospective history teachers.

Keywords: Culture, Prospective Teacher, Metaphor

GİRİŞ

Kültür, insanın hayata karşı bakış açısını, düşüncesini, çevresindeki ve farklı yerlerdeki yaşamları anlamlandırışını belirlemektedir. Bireyin davranışını yönlendirmede de kültürün etkisi söz konusudur.

Kültür kavramının ortaya çıkışı Latince 'colore' fiilinden türetilmiş olup yetiştirmek, ekip biçmek, iyileştirmek, özen göstermek gibi anlamlara gelmektedir. Bu terimden türetilen 'cultura' ise tarımsal faaliyetler anlamında kullanılmıştır (Özlem, 2012, s. 158). Kültür, Antik Yunan'dan itibaren 'cultura animi' ile insanın yetiştirilmesi,

eğitilmesi anlamında kullanılmaya başlamıştır. Kişinin insan olarak olanaklarının gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir (Kuçuradi, 2009, s. 63). Orta Çağ döneminde 'colere' terimi zamanla 'cultus' olmuş, ardından, dini bir terim olan 'kült' hâlinde kullanılmıştır. Bu dönemde gelenekten ya da kutsal hakikatlerden kaynaklı dinsel otoritenin etkisi ağır basmaktadır (Eagleton, 2011, s. 10). Kültürün, sanat kültürü, bilim kültürü gibi mecazi anlamlarda kullanımı ise 18. yüzyılda ortaya çıkmıştır (Cuhe, 2013, s. 16). Yine bu dönemde aydınlanma ile birlikte tek insan değil, bir insan topluluğu için kullanılan, sosyolojik bir bakış ile de ele alınmaya başlanmıştır (Özlem, 2012, s. 159). 20. yüzyılda, özellikle ortalarından sonlarına kadar kültür, iktisadi antropolojiye yönelmiş tarihe de bağlantı içerisinde ele alınarak çoğul anlamda ve giderek genişleyen şekliyle kullanılmıştır. Günümüzde ise girişim kültürü, kumar kültürü, aşk kültürü gibi her şeyin kültür tarihi üzerine çalışmalar görülmektedir (Burke, 2008, s. 45-47).

Kültür kavramı genel anlamda maddi ve moral (manevi) kültür olarak ikiye ayrılır (Turhan, 2002, s. 44). Maddi kültür bir toplumun kullandığı kap-kaçak, yediği yemekler, mimari yapı, giyim eşyaları, her türlü teknik ve teknolojik araç gibi unsurlardan oluşurken; manevi kültür de bir toplumun başta dili, dini, ahlaki kuralları, örf ve âdetleri, edebiyat, sanat, bilim, felsefe gibi unsurlardan oluşur (Arslanoğlu, 2015, s. 171).

Gökalp (2013, s. 26-27)'e göre kültür (hars) doğal olarak oluşan bir yapıdadır. İnsanlar tarafından yapay yollarla meydana gelmemiştir. Kültür, sosyal hayatın bütünü oluşturarak sekiz unsurdan meydana gelmektedir. Bunlar; din, ahlak, hukuk, akıl, estetik, iktisat, dil ve teknikle ilgili yaşayışlardır. Kültürün medeniyet ile farkına da değinen Gökalp, öncelikli olarak bu iki alanın ortak yönleri üzerinde durmaktadır. Medeniyet, kültürü de içine alması sebebiyle ortak özellikler göstermektedir. Kültürden farklı olarak medeniyet, yöneme ve tekniğe dayanmaktadır. Bunun yanı sıra kültür milli özellikler taşırken, medeniyet ise uluslararası özelliklere sahiptir. Meriç (2013, s. 33)'e göre kültür kavramı katı ve tek boyutlu yapıda iken bunun yerine irfan kavramını tercih etmektedir. İrfan ise insanı insan yapan vasıfların bütünüdür.

Kültür konusunda asıl vurgunun insan üzerine olduğu dikkat çekmektedir. Kültür yaratan tek varlık insandır. İnsan kendi değişebildiği gibi doğayı da değiştirebilmektedir (Zabun, 2017, s. 87). Kültür insanın, içinde var olma imkânı bulduğu ve kendisi tarafından oluşturulan tüm gerçekliği içine alarak insanın nasıl düşündüğü, yaşama nasıl baktığı gibi eylemlerini yönlendiren duygu, düşünce, tutum ve idealleri içerisinde barındıran bir yapıdadır (Uygur, 1996, s. 17). Kültürel anlamda toplumda bir bütünlüğün olduğu söylenebilse de tek tek her bir bireyin farklı kültürel örüntüleri vardır. Bu farklılıklar gelire, yaşam biçimine, etnisiteye, dini ritüellere, amaçlara, ideolojilere göre şekillenebilir (Bostancı, 2003, s. 120).

Greke'den dilimize geçmiş bir kavram olan metafor, 'meta' yani öte, değiştirmek ile 'phora' yani taşımak anlamlarına gelen iki kavramın bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Metaforun kelime anlamı ise 'bir konunun kendi doğasından farklılaşarak mecazi bir hal alması'dır (Keklik, 1990, s. 1). Metafor, genel olarak dünyayı kavrayışımıza yardımcı olan bir düşünme ve görme biçimi (Çelikten, 2006, s. 270) anlamına gelmekle birlikte, özünde bir şeyi başka bir şeye göre anlamayı ve tecrübe etmeyi (Lakoff ve Johnson, 2005, s. 27) barındırır. Düşüncelerin ayrıntılı açıklanması için kısaltılmış ve açık uçlu olarak karşımıza çıkmaktadır (Cools, Van Herck ve Verrycken, 2013, s. 8).

Metaforlar felsefe, dilbilim, edebiyat, sosyoloji, psikoloji, iletişim, hukuk, siyaset, sanat, mimari, işletme, yönetim bilimi ve eğitim gibi farklı uygulama alanlarında kullanılmaktadır (Akyol, 2017, s. 61). Felsefe tarihinde metaforlar, felsefeyi karmaşık, bulanık ve kapalıktan açık, anlaşılır ve kolay hale getirmek için kullanılmaktadır (Biçer, 2013). Eğitimde ise metaforlar, bilgiler arası bağlantı kurulmasını sağlamada araçtır. Metaforlar yoluyla kişilere, güçlü zihinsel haritalama ve modellemeler oluşturarak, bilginin aktif olarak zihinde yapılandırılması sağlanmaktadır (Arslan ve Bayrakçı, 2006). Böylece metaforlar aracılığıyla kavramların anlaşılması kolaylaşmakta ve kavramların anlatılması için de önemli bir olanak elde edilmektedir (Duman, Arslan ve Küçükşabanoglu, 2018). Kısaca az sözcükle çok şey anlatan metaforlar, öğretimi kolaylaştırmaktadır. Metaforlar yoluyla bilgilerin hatırlanması, eski öğrenilenlerle yeni

öğrenilenler arasında köprü kurulması, benzerliklerin ve farklılıkların ayırt edilmesi sağlanarak kalıcı öğrenmeler gerçekleşebilecektir. Metaforlar, hayal gücünü geliştirmesi ve iletişimi de kolaylaştırması bakımından önemlidir (Akyol, 2017, s. 79).

Literatür incelendiğinde, ülkemizde kültür kavramına yönelik yapılan çalışmalar sınırlılık göstermektedir. Eğitim ile ilişki olarak yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır: Çelikten (2006) tarafından, kültür ve öğretmene yönelik metafor çalışması yapılmıştır . Bir başka araştırma Göçer (2013) tarafından, Türkçe öğretmen adaylarının kültür dil ilişkisi bağlamındaki metafor algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Erdilmen Ocak, Çiydem ve Mindivanlı Akdoğan (2017) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kimlik ve kültür kavramlarına yönelik metafor algıları ortaya konmuştur.

Bu araştırma, öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforlarını farklı anabilim dallarına göre incelemesi bakımından önemlidir. Kültür aktarımında eğitim etkili bir araçtır. Coğrafya, felsefe, sosyal bilgiler ve tarih derslerinde kültür konusu önem taşımaktadır. Bireyin bilgiyi yapılandırması için kavramlara ihtiyaç vardır. Dolayısıyla kavramların doğru anlaşılması ve öğretilmesi, anlamlı öğrenmelerin gerçekleştirilmesinin önemli bir adımıdır. Maddi ve manevi tüm unsurları işleyen ve geliştiren kültür kavramına yüklenen anlamın, geleceğimizi inşa edecek önemli kültür aktarıcılarında biri olan öğretmen adayları tarafından ortaya konması yararlı olacaktır. Araştırmanın ilgili literatüre ve kültür kavramını içeren eğitim-öğretim etkinliklerinde, sunulacak örneklerin belirlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforlarını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Coğrafya öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları nelerdir?
2. Felsefe grubu öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları nelerdir?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları nelerdir?
4. Tarih öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma, öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforlarını ortaya koymak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırmaya göre oluşturulmuştur. Nitel bir araştırmada sadece meydana gelen fiziksel olaylar ve davranışlar değil, çalışmaya katılanların olanları nasıl anladığı ve bunun davranışlarını nasıl etkilediği de önemlidir (Maxwell, 2018, s. 30). Temel nitel araştırmaları yöneten araştırmacılar, insanların yaşamlarını nasıl yorumladıkları, dünyalarını nasıl oluşturdukları ve deneyimlerini nasıl anlamlandırdıkları ile ilgilenirler (Merriam, 2013, s. 22-23).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Ankara ilindeki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin coğrafya (n=68), felsefe grubu (n=79), sosyal bilgiler (n=116) ve tarih (n=49) eğitimi anabilim dallarında öğrenimine devam eden 312 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada coğrafya, felsefe grubu, sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarıyla çalışılmasının nedeni, bu derslerin, kültürün ve özelliklerinin aktarıldığı temel derslerden olmasıdır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesiyle belirlenmiştir. Araştırmaya hız ve pratiklik kazandıran (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 123) bu örnekleme yönteminde araştırmacılar, yakın ve erişimi kolay olan bir grubu seçmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan metaforlar yoluyla veri toplama formu aracılığıyla toplanmıştır. Form hazırlanırken, Aydın (2010); Balcı (1999); Çulha Özbaş (2012); Nikitina ve Furuoka (2008); Saban (2004; 2008a; 2008b) gibi araştırmacılar tarafından kullanılan formlardan yararlanılmıştır. Form iki bölüme ayrılmıştır. Öğretmen adaylarından birinci bölümde kişisel bilgileri, ikinci bölümde ise “Kültür... gibidir. Çünkü...” ifadelerini tamamlamaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi, hacimli olan nitel materyalin temel tutarlılıklarını ve anlamlarını belirlemek için herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabasıdır (Patton, 2014, s. 453). Verilerin analizi Kılcan (2017, s. 98-103) tarafından da belirtildiği üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, kültür kavramıyla ilgili öğretmen adayları tarafından oluşturulan metaforlar Excel programında alfabetik olarak listelenerek kodlanmıştır. Sonrasında formlar incelenerek; metaforu belirtilmeyen, gerekçesi ifade edilmeyen, metafor ile gerekçesi arasında kurulan bağın anlaşılmadığı formlar kapsam dışında bırakılmıştır. İkinci aşamada, araştırma kapsamında geçerli olan metaforlar belirlenerek örnek metaforlar derlenmiştir. Buna göre Tablo 1’de ayıklama ve derleme aşamaları sonrasındaki form sayıları gösterilmektedir.

Tablo 1. Kültür Kavramına İlişkin Metafor Formlarının Ayıklama ve Derleme Aşaması Sonrasındaki Sayıları

Form	Öğretmen Adayları				TOPLAM
	Coğrafya	Felsefe Grubu	Sosyal Bilgiler	Tarih	
Geçerli	33	30	56	24	143
Geçersiz	35	49	60	25	169
TOPLAM	68	79	116	49	312

Üçüncü aşamada, öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlar, kültüre ilişkin ortak özellikleri bakımından gruplandırılarak kategoriler geliştirilmiştir. Oluşturulan metafor kategorilerinden herhangi birine ait özellikleri içermeyen metafor formları kapsam dışında bırakılmıştır. Dördüncü aşamada, araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırma süreci detaylı biçimde açıklanmıştır. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlar doğrudan alıntılarla sunulmuştur. Ayrıca oluşturulan kategoriler ve metaforlar, iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak eşleştirilerek karşılaştırılmış, “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” sayıları belirlenip, Miles ve Huberman (2016, s. 64) tarafından ortaya konan formül kullanılarak araştırmanın güvenilirliği hesaplanmıştır. Buna göre geçerli olan toplam 143 metafor içinde 13

metafor farklı kategoriyle ilişkilendirilerek değiştirilmiş, güvenilirlik=%91 olarak hesaplanmıştır. Beşinci aşamada ise veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

BULGULAR

Coğrafya Öğretmen Adaylarının Kültür Kavramına İlişkin Metaforları

Tablo 2. Coğrafya Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforları

Sıra No	Metafor	(f)	%	Sıra No	Metafor	(f)	%
1	Ağaç	2	6.06	16	İklim	1	3.03
2	Gökkuşaağı	2	6.06	17	Kek	1	3.03
3	İnsan	2	6.06	18	Kimlik	1	3.03
4	Nar	2	6.06	19	Kitap	1	3.03
5	Aile	1	3.03	20	Koku	1	3.03
6	Aşure	1	3.03	21	Köprü	1	3.03
7	Bukalemun	1	3.03	22	Mevsim	1	3.03
8	Coğrafya	1	3.03	23	Okul	1	3.03
9	Çatı	1	3.03	24	Sebze Çorbası	1	3.03
10	Çorba	1	3.03	25	Su	1	3.03
11	Dilbilgisi Sözlüğü	1	3.03	26	Şarap	1	3.03
12	Ev	1	3.03	27	Tarih	1	3.03
13	Fotoğraf	1	3.03	28	Toprak	1	3.03
14	Futbol	1	3.03	29	Yapıştırıcı	1	3.03
15	Işık	1	3.03				
TOPLAM						33	100

Coğrafya öğretmen adayları tarafından kültürle ilgili 29 adet metafor geliştirilmiştir. Geliştirilen metaforların 25'i yalnızca bir öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Kalan 4 metafor ise 2'şer öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Kültür kavramıyla ilgili "ağaç" (f:2), "gökkuşaağı" (f:2), "insan" (f:2) ve "nar" (f:2) metaforları öne çıkmaktadır.

Tablo 3. Coğrafya Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforlarından Oluşturulan Kategoriler

Sıra No	Kategori	Metaforlar	Metafor Sayısı	Öğretmen Adayı Sayısı
1	Bütünlüğün İçindeki Farklılık	Aşure, Çorba, Gökkuşaağı, Kek, Nar, Sebze Çorbası	6	8

2	Zamanla Değişen	Ağaç, Bukalemun, İnsan, Su, Şarap	5	7
3	Birleştiren	Aile, Çatı, Ev, Futbol, Köprü, Yapıştırıcı	6	6
4	Kendine Özgü Özellikler Barındıran	Coğrafya, İklim, Kimlik, Koku, Mevsim, Toprak	6	6
5	Öğretici	Dilbilgisi Sözlüğü, Fotoğraf, Işık, Kitap, Okul, Tarih	6	6

Coğrafya öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan kategori adları; “bütünlüğün içindeki farklılık”, “zamanla değişen”, “birleştiren”, “kendine özgü özellikler barındıran” ve “öğretici” şeklinde belirtilmiştir.

Kategori 1. Bütünlüğün İçindeki Farklılık: 6 metafor ve 8 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforların “gökkuşağı” (f:2) ve “nar” (f:2) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, gökkuşağı gibidir. Çünkü bir bütün gibi görünür ancak birçok rengi barındırır*” (C, 281).

Kategori 2. Zamanla Değişen: 5 metafor ve 7 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforların “ağaç” (f:2) ve “insan” (f:2) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür bir insan gibidir. Çünkü kültür de insanlar gibi sürekli değişir. Bu değişme olumlu yönde olduğu gibi olumsuz yönde de olabilir. Yani hem gelişme hem de gerileme gösterebilir*” (C, 278).

Kategori 3. Birleştiren: 6 metafor ve 6 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, futbol gibidir. Çünkü binlerce insanı aynı amaca yönlendirir*” (C, 298).

Kategori 4. Kendine Özgü Özellikler Barındıran: 6 metafor ve 6 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği

şöyledir: “Kültür, coğrafya gibidir. Çünkü her yere, bölgeye göre farklılıklar gösterir. Coğrafyada her yeryüzü şeklinin nasıl kendine has, etkileyici özellikleri varsa her kültürün kendine has, çekici özellikleri vardır” (C, 289).

Kategori 5. Öğretici: 6 metafor ve 6 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “Kültür, kitap gibidir. Çünkü kitap insana bilgi verir. Kültür de insana bilgi verir. Geçmişteki bir olayın aktarılmasıdır günümüze, yıllar geçtikçe kültürel zenginlik artar, geleceğe ışık tutar...” (C, 262).

Felsefe Grubu Öğretmen Adaylarının Kültür Kavramına İlişkin Metaforları

Tablo 4. Felsefe Grubu Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforları

Sıra No	Metafor	(f)	%	Sıra No	Metafor	(f)	%
1	Ayna	5	16.65	13	Işık	1	3.33
2	Aile	3	9.99	14	Kıyafet	1	3.33
3	Puzzle	2	6.66	15	Kilim Dokuma	1	3.33
4	Ağaç	1	3.33	16	Kitap	1	3.33
5	Annem	1	3.33	17	Köprü	1	3.33
6	Babam	1	3.33	18	Orman	1	3.33
7	Bağ	1	3.33	19	Tarihi Eser	1	3.33
8	Beyin	1	3.33	20	Telefonlardaki Konum Bilgisi	1	3.33
9	Bukalemun	1	3.33	21	Toprak	1	3.33
10	Çiçek	1	3.33	22	Yapışkan	1	3.33
11	Gökkuşluğu	1	3.33	23	Zincir	1	3.33
12	Heykel	1	3.33				
TOPLAM						30	100

Felsefe Grubu öğretmen adayları tarafından kültürle ilgili 23 adet metafor geliştirilmiştir. Geliştirilen metaforların 20'si yalnızca bir öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Kalan 3 metafor ise 2-5 öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Kültür kavramıyla ilgili “ayna” (f:5), “aile” (f:3) ve “puzzle” (f:2) metaforları öne çıkmaktadır.

Tablo 5. Felsefe Grubu Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforlarından Oluşturulan Kategoriler

Sıra No	Kategori	Metaforlar	Metafor Sayısı	Öğretmen Adayı Sayısı
1	Toplumu Yansıtan	Aile, Ayna, Bukalemun, Heykel, Kilim Dokuma, Kitap, Telefonlardaki Konum Bilgisi	7	11
2	Güçlendiren	Aile, Annem, Babam, Beyin, Çiçek, Işık, Kıyafet, Toprak, Zincir	9	9
3	Bütünleştiren	Ağaç, Bağ, Gökkuşluğu, Orman, Puzzle, Yapışkan	6	7
4	Değer Aktaran	Aile, Köprü, Tarihi Eser	3	3

Felsefe Grubu öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan kategori adları; “toplumu yansıtan”, “güçlendiren”, “bütünleştiren” ve “değer aktaran” şeklinde belirtilmiştir.

Kategori 1. Toplumu Yansıtan: 7 metafor ve 11 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforun “ayna” (f:5) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, ayna gibidir. Çünkü hem içinde bulunduğunuz toplumu hem de sizi yansıtır. Kültür bir insanı ve bağlı olduğu toplumu her yönden anlatır. Kültüre bakarak o kültür içindeki insanların yaşayışları, gelenekleri, görenekleri, hayat görüşleri vs. hakkında her türlü bilgiye ulaşırız*” (F, 152).

Kategori 2. Güçlendiren: 9 metafor ve 9 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, zincir gibidir. Çünkü halkalar birbirine ne kadar sıkı bağlanırsa zincir de o kadar kuvvetli olur. Bir halkası olmasa o zincir eksik kalır. Yani kültürün her bir unsuru bireyin kişiliğini daha da kuvvetlendirir*” (F, 120).

Kategori 3. Bütünleştiren: 6 metafor ve 7 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforun “puzzle” (f:2) olduğu

görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “Kültür, bir puzzle gibidir. Çünkü birçok farklı desen ve rengin bir araya gelip bütüncül bir olgu olmasından kaynaklanmaktadır...” (F, 195).

Kategori 4. Değer Aktaran: 3 metafor ve 3 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “Kültür bir köprü gibidir. Çünkü geçmişle gelecek arasında bir bağ kurar. Geçmişten aldığımız değer yargılarıyla gelecek arasında kopmayan bir ilişki kurar” (F, 122).

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kültür Kavramına İlişkin Metaforları

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforları

Sıra No	Metafor	(f)	%	Sıra No	Metafor	(f)	%
1	Köprü	5	8.95	22	Gökkuşağı	1	1.79
2	Ayna	4	7.16	23	Güneş	1	1.79
3	Ağaç	2	3.58	24	Hazine	1	1.79
4	Akarsu	2	3.58	25	Irmak	1	1.79
5	Aşure	2	3.58	26	Kumbara	1	1.79
6	Bukalemun	2	3.58	27	Kum Saati	1	1.79
7	Deniz Feneri	2	3.58	28	Miras	1	1.79
8	Dil	2	3.58	29	Mostar Köprüsü	1	1.79
9	Gen	2	3.58	30	Müzik	1	1.79
10	Ağacın Kökleri	1	1.79	31	Orman	1	1.79
11	Aile	1	1.79	32	Pasta	1	1.79
12	Akan Nehir	1	1.79	33	Roman	1	1.79
13	Akarsu Deltası	1	1.79	34	Su	1	1.79
14	Ansiklopedi	1	1.79	35	Teknoloji	1	1.79
15	Arı	1	1.79	36	Toprak	1	1.79
16	Baba	1	1.79	37	Tutkal	1	1.79
17	Bayrak	1	1.79	38	Yağmur	1	1.79
18	Besin Kaynağı	1	1.79	39	Yakın Akraba	1	1.79
19	Bilgi	1	1.79	40	Yapıştırıcı	1	1.79
20	Çocuk	1	1.79	41	Yaprak Dökmeyen Ağaç	1	1.79
21	Çorba	1	1.79	42	Yumurta	1	1.79
TOPLAM						56	100

Sosyal Bilgiler öğretmen adayları tarafından kültürle ilgili 42 adet metafor geliştirilmiştir. Geliştirilen metaforların 33’ü yalnızca bir öğretmen adayı tarafından

temsil edilmektedir. Kalan 9 metafor ise 2-5 öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Kültür kavramıyla ilgili “köprü” (f:5) ve “ayna” (f:4) metaforları öne çıkmaktadır.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforlarından Oluşturulan Kategoriler

Sıra No	Kategori	Metaforlar	Metafor Sayısı	Öğretmen Adayı Sayısı
1	Geçmişten Geleceğe Aktarılan	Ağaç, Akan Nehir, Akarsu, Akarsu Deltası, Arı, Bayrak, Bilgi, Gen, Hazine, Irmak, Köprü, Kumbara, Miras, Yakın Akraba, Yaprak Dökmeyen Ağaç	15	21
2	Değişken	Akarsu, Aşure, Bukalemun, Çocuk, Çorba, Dil, Gökkuşluğu, Kum Saati, Müzik, Orman, Teknoloji, Toprak	12	14
3	Bütünleştiren	Aile, Mostar Köprüsü, Pasta, Tutkal, Yapıştırıcı, Yumurta	6	6
4	Geliştiren	Ağacın Kökleri, Besin Kaynağı, Dil, Roman, Su, Yağmur	6	6
5	Toplumu Yansıtan	Ansiklopedi, Ayna	2	5
6	Yol Gösteren	Baba, Deniz Feneri, Güneş	3	4

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan kategori adları; “geçmişten geleceğe aktarılan”, “değişken”, “bütünleştiren”, “geliştiren”, “toplumu yansıtan” ve “yol gösteren” şeklinde belirtilmiştir.

Kategori 1. Geçmişten Geleceğe Aktarılan: 15 metafor ve 21 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforun “köprü” (f:5) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, köprü gibidir. Çünkü geçmişi günümüze, insanlığın var oluşundan beri yaşanan her şeyi gelecek kuşaklara aktarma görevini görür. Eski ile yeninin, geçmiş ile geleceğin arasında kurulan bir bağlantıdır*” (S, 109).

Kategori 2. Değişken: 12 metafor ve 14 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforların “aşure” (f:2) ve “bukalemun” (f:2) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, bukalemun gibidir. Çünkü toplumdun topluma yön değiştirir. Bukalemun nasıl ortamına göre renk değiştiriyorsa kültür de bölgesine göre öge değiştirir*” (S, 29).

Kategori 3. Bütünleştirici: 6 metafor ve 6 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, yumurta gibidir. Çünkü hamuru bir arada tutan nasıl yumurtaysa, toplumu bir arada tutan da kültürdür*” (S, 43).

Kategori 4. Geliştirici: 6 metafor ve 6 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, dil gibidir. Çünkü kavimler, etnik unsurlar dil var oldukça ilerlerler. Kültür de bunun gibidir. Kültürleri var olmadıkça ilerleyemezler*” (S, 45).

Kategori 5. Toplumu Yansıtan: 2 metafor ve 5 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforun “ayna” (f:4) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, ayna gibidir. Çünkü toplumun yaşayışını, dinini, dilini, geleneklerini, insanlarını yansıtır*” (S, 73).

Kategori 6. Yol Gösteren: 3 metafor ve 4 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforun “deniz feneri” (f:2) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “*Kültür, deniz feneri gibidir. Çünkü karanlık yolumuzu aydınlatacak ve insanlığa yol gösterecek olan kültürdür*” (S, 13).

Tarih Öğretmen Adaylarının Kültür Kavramına İlişkin Metaforları

Tablo 8. Tarih Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforları

Sıra No	Metafor	(f)	%	Sıra No	Metafor	(f)	%
---------	---------	-----	---	---------	---------	-----	---

1	Ayna	3	12.51	11	İskelet	1	4.17
2	Hayat	2	8.34	12	Kan	1	4.17
3	İnsan	2	8.34	13	Kitap	1	4.17
4	Ağaç	1	4.17	14	Kuzey Yıldızı	1	4.17
5	Akan Nehir	1	4.17	15	Miras	1	4.17
6	Ansiklopedi	1	4.17	16	Puzzle	1	4.17
7	Çınar Ağacı	1	4.17	17	Ruh	1	4.17
8	Delta Ovası	1	4.17	18	Su	1	4.17
9	Dere	1	4.17	19	Yağmur	1	4.17
10	İmza	1	4.17	20	Zaman	1	4.17
TOPLAM						24	100

Tarih öğretmen adayları tarafından kültürle ilgili 20 adet metafor geliştirilmiştir. Geliştirilen metaforların 17'si yalnızca bir öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Kalan 3 metafor ise 2-3 öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Kültür kavramıyla ilgili “ayna” (f:3), “hayat” (f:2) ve “insan” (f:2) metaforları öne çıkmaktadır.

Tablo 9. Tarih Öğretmen Adaylarının Kültüre İlişkin Metaforlarından Oluşturulan Kategoriler

Sıra No	Kategori	Metaforlar	Metafor Sayısı	Öğretmen Adayı Sayısı
1	Geçmiş Aktaran	Ansiklopedi, Ayna, Çınar Ağacı, Delta Ovası, Kitap, Kuzey Yıldızı, Miras	7	9
2	Değişken	Akan Nehir, Dere, Hayat, İnsan, Su, Zaman	6	7
3	Hayatta Tutan	Ağaç, İskelet, Kan, Ruh, Yağmur	5	5
4	Kendine Özgü Özellikler Barındıran	İmza, İnsan, Puzzle	3	3

Tarih öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan kategori adları; “geçmiş aktaran”, “değişken”, “hayatta tutan” ve “kendine özgü özellikler barındıran” şeklinde belirtilmiştir.

Kategori 1. Geçmiş Aktaran: 7 metafor ve 9 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforun “ayna” (f:3) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: “Kültür tam anlamıyla insanın

aynaya bakması gibidir. Çünkü aynaya bakıp kendimizi görür ve yıllar içinde nasıl değişip geliştiğimizi fark ederiz. Kültür de insan yansımasıdır. Tarih boyunca nereden nereye geldiğimizi ve nelerin gelişip değiştiğini görürüz” (T, 232).

Kategori 2. Değişken: 6 metafor ve 7 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategoride frekans dağılımına göre en sık kullanılan metaforun “hayat” (f:2) olduğu görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: *“Kültür, hayat gibidir. Çünkü hayat gibi değişim gösterir. Kendini yeniler” (T, 225).*

Kategori 3. Hayatta Tutan: 6 metafor ve 6 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: *“Kültür, iskelet gibidir. Çünkü kültürün bir milleti ayakta tutma gibi önemli bir vasfı vardır” (T, 196).*

Kategori 4. Kendine Özgü Özellikler Barındıran: 3 metafor ve 3 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu kategorideki metaforların frekans dağılımına göre her metaforun bir öğretmen adayı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Öğretmen adayının örneği şöyledir: *“Kültür bir insan gibidir. Çünkü her insanın değişik karakteri ve özellikleri vardır. Tıpkı her toplumun kendine has bir kültürü olduğu gibi” (T, 206).*

TARTIŞMA ve SONUÇ

Kültür kavramına yönelik metaforların incelendiği bu araştırma sonucunda 312 öğretmen adayı tarafından 143 geçerli metafor elde edilirken, 114 farklı metafor ortaya konmuştur. Öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları ile bu metaforlardan oluşturulan kategorilerde anabilim dallarına göre farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Coğrafya, felsefe grubu, sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili ürettikleri ortak metaforlar da bulunmakla beraber, bu metaforlardan oluşturulan kategorilerde değişiklikler olduğu görülmektedir. Yani öğretmen adaylarının kültürle ilgili benzetmelerindeki gerekçeler farklıdır. Kültür, çok fazla unsura sahip olmakla birlikte tarihsel süreçte farklı dönemlerde yeni anlamlar kazanarak

varlığını devam ettirmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise iki yüze yakın kültür tanımı karşımıza çıkmaktadır (Kuçuradi, 2009, s. 52-53). Kültüre yönelik tanımlamalarda bile böyle bir çeşitlilik söz konusuysen, kültüre ilişkin metaforlardaki çeşitlilik de olağandır.

Araştırma kapsamında kültür kavramıyla ilgili en fazla “ayna” metaforu üretilmiştir. Coğrafya, sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adayları tarafından kültürün değişme özelliğiyle ilgili ortak kategoriler saptanmıştır. Coğrafya, felsefe grubu ve sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından kültürün birleştirme-bütünleştirme özelliğiyle ilgili ortak kategoriler saptanmıştır. Çelikten (2006) de çalışmasında, eğitim sistemimize giren kültür metaforlarından sosyal yapışkan metaforunda kültürün birleştirici yönünü ele almaktadır. Felsefe grubu ve sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından kültürün toplumu yansıma özelliğiyle ilgili ortak kategoriler saptanmıştır. Coğrafya ve tarih öğretmen adayları tarafından kültürün kendine özgü özellikler barındırmasıyla ilgili ortak kategoriler saptanmıştır. Erdilmen Ocak, Çiydem ve Mindivanlı Akdoğan (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları; ayırt etme, bütünleştirme, farklılık barındırma, geçmiş vurgusu ve yansıma özellikleri bakımından bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Coğrafya öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili “ağaç”, “gökkuşaağı”, “insan” ve “nar” metaforları öne çıkmaktadır. Bununla birlikte metaforlardan oluşturulan kategoriler ise “bütünlüğün içindeki farklılık”, “zamanla değişen”, “birleştiren”, “kendine özgü özellikler barındıran” ve “öğretici” şeklinde belirtilmiştir. Coğrafya öğretmen adaylarının çoğuna göre kültür “bütünlüğün içindeki farklılık” olarak görülmektedir. Buna göre tek başına değişik özelliklere sahip unsurlar bir araya geldiklerinde uyumlu bir bütünü oluşturmakta ve böylece anlam kazanmaktadır. Eliot (1987, s. 133), kültürü “*bir yerde ve birlikte yaşayan belli bir toplumun yaşayış şekli*” olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda, bir sanatçının kültürünün bir filozofunkinden ve bir şairin kültürünün bir politikacınıninkinden çeşitli açılardan farklı olduğuna; ancak sağlıklı bir toplumda bunların aynı kültürün parçaları olduğuna dair görüşü, bu sonuçla örtüşmektedir. Coğrafya öğretmen adaylarının kültür kavramına yönelik metaforlarında,

diğer anabilim dallarına göre dikkat çekici bir diğer farklılık kültürün “öğretici” yönüne ilişkindir. Buna göre kültürün yaşayış, inanış, gelenek ve görenek gibi pek çok tanıtıcı, bilgi verici ve etkileyici özelliği bulunmaktadır.

Felsefe grubu öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili “ayna”, “aile” ve “puzzle” metaforları öne çıkmaktadır. Bununla birlikte metaforlardan oluşturulan kategoriler ise “toplumu yansıtan”, “güçlendiren”, “bütünleştiren” ve “değer aktaran” şeklinde belirtilmiştir. Felsefe grubu öğretmen adaylarına göre kültür daha çok “toplumu yansıtan” şeklinde görülmektedir. Bu kategoride öğretmen adayları kültürün; bir toplumun hayat biçimini, yaşayışını, yapısını ve özelliklerini gösteren yönüne odaklanmaktadır. Felsefe grubu öğretmen adaylarının kültür kavramına yönelik metaforlarında, diğer anabilim dallarına göre dikkat çekici farklılık da kültürün “değer aktarma” yönüne ilişkindir. Buna göre kuşaktan kuşağa aktarılan değerlerle geçmişle gelecek arasında ilişki kurulmakta, topluma uyum ve insanlığa fayda sağlanmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili “köprü” ve “ayna” metaforları öne çıkmaktadır. Bununla birlikte metaforlardan oluşturulan kategoriler ise “geçmişten geleceğe aktarılan”, “değişken”, “bütünleştiren”, “geliştiren”, “toplumu yansıtan” ve “yol gösteren” şeklinde belirtilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının büyük çoğunluğuna göre kültür “geçmişten geleceğe aktarılan” bir şey olarak görülmektedir. Buna göre kültürün genel itibarıyla sosyal miras ve gelenek birliği yönü vurgulanmaktadır. Sağlam kökleri bulunan kültürün, geçmişten günümüze gelen tüm öğeleriyle ve özellikleriyle gelecek kuşaklara aktararak devamlılığı esastır. Bu sonuç, Özkul (2013, s. 32)'un belirttiği gibi kültürün toplum için geçmişten geleceğe akan sosyal bir miras ve değerler birikimi olduğunu savunan tanımlarla uyum sağlamaktadır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına yönelik metaforlarında, diğer anabilim dallarına göre dikkat çekici farklılıklar ise kültürün “geliştirme” ve “yol gösterme” yönlerine ilişkindir. Buna göre kültür, toplumun ilerlemesini ve gelişmesini sağlamakta, zor zamanlarda ve ihtiyaç duyulduğunda insanlara yol göstermektedir. Göçer (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda öğretmen adaylarının metaforlarında vurgulanan kültür aktarımında dilin önemi, bu araştırmada da ifade

edilmektedir. Çelikten (2006), kültür metaforlarından pusula metaforunda kültürün yol gösterme özelliğini açıklamaktadır. Bu araştırmada pusula metaforu kullanılmamış olsa da yol gösterme özelliği bakımından “baba”, “deniz feneri” ve “güneş” metaforları üretilmiştir. Eliot (1987, s. 117)’un, etkili bir kültürün, kültürün işlerliğini sağlayan kişilerin etkinliklerine yön veren kültür olduğuna ilişkin düşüncesi bu sonucu desteklemektedir.

Tarih öğretmen adaylarının kültür kavramıyla ilgili “ayna”, “hayat” ve “insan” metaforları öne çıkmaktadır. Bununla birlikte metaforlardan oluşturulan kategoriler ise “geçmiş aktaran”, “değişken”, “hayatta tutan” ve “kendine özgü özellikler barındıran” şeklinde belirtilmiştir. Tarih öğretmen adaylarının çoğuna göre kültür “geçmiş aktaran” şeklinde görülmektedir. Buna göre kültür, kendisini oluşturan maddi ve manevi öğelerin yıllar içindeki değişimine, milletlerin geçmişteki faaliyetlerine, özyapılarına, birikimlerin nesilden nesile taşınmasına işaret etmektedir. Bu sonuç, Akpınar ve Genç (2017) tarafından yapılan araştırma sonucunda ortaya konan, belirli bir süreç içinde oluşan maddi ve manevi birikim şeklindeki kültür tanımıyla benzerlik göstermektedir. Erişti ve Belet (2010)’in, öğrencilerin kültür algısındaki ortak özelliklerden kültürün nesilden nesile aktarılması ve önemli bir geçmişinin olması ile Ünlü (2012)’nün, öğrencilerin kültür kavramını daha çok geçmişle ilişkilendirmelerine ilişkin araştırma sonuçları da bu sonuçla örtüşmektedir. Tarih öğretmen adaylarının kültür kavramına yönelik metaforlarında, diğer anabilim dallarına göre dikkat çekici bir başka farklılık ise kültürün “hayatta tutma” yönüne ilişkindir. Buna göre kültür, bir toplumun varlığını devam ettirebilmesi için hayati öneme sahiptir.

Araştırma sonucunda öğretmen adayları tarafından kültür kavramına ilişkin metaforlar ile bu metaforlardan oluşturulan kategorilerin coğrafya, felsefe grubu, sosyal bilgiler ve tarih eğitimi anabilim dallarına göre farklılaştığı belirtilmiştir. Bu farklılık anabilim dallarında verilen derslerin farklı olmasından kaynaklanabileceği gibi, öğretmen adaylarının sosyoekonomik durumlarından ya da başka diğer sebeplerden kaynaklanabilir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında farklı çalışmaların yapılması önerilebilir. Özellikle öğretmen adaylarının kültüre yönelik görüşlerindeki farklılığın nedenlerini ortaya koyan detaylı çalışmalar yapılabilir. Bunun yanı sıra kültürle ilgili farklı çalışma gruplarını içeren araştırmalar yapılabilir. Ayrıca bu araştırma kapsamında öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlar, kültür konusunda ele alınan eğitim etkinliklerinde kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, M. & Genç, İ. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1), 249-268.
- Akyol, C. (2017). Metaforların kullanım alanları ve faydaları. B. Kılcan (Ed.), *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* içinde (s. 51-92). Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, M. M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(171), 100-108.
- Arslanoğlu, İ. (2015). *Genel sosyoloji- ders notları*. Ankara: Gazi.
- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1293-1322.
- Balcı, A. (1999). *Metaphorical images of school: School perceptions of students, teachers, and parents from four selected schools (in Ankara)*. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Biçer, B. (2013). Analysis of pre-service teachers' views of philosophy through metaphors. *Anthropologist*, 16(1-2), 229-240.
- Bostancı, N. (2003). Toplum ve kültür. İ. Sezal (Ed.), *Sosyolojiye giriş* içinde (s. 107-130). Ankara: Martı.
- Burke, P. (2008). *Kültür tarihi* (Çev. Tuncay, M.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Cools, A., Van Herck, W. & Verrycken, K. (2013). Philosophy in its metaphorical guises an introduction. In K. Verrycken, W. V. Herck, & A. Cools (Eds.), *Metaphors in modern and contemporary philosophy* (pp. 7-16). Antwerp University.
- Cuche, D. (2013). Sosyal bilimlerde kültür kavramı (Çev. Arnas, T.). Ankara: Bağlam.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 269-283.
- Çulha Özbaş, B. (2012). "Sosyal bilgiler öğretmeni olarak, ben kimim?" Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kimliklerine yönelik görüşlerinin metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Turkish Studies*, 7(2), 821-838.
- Duman, E. Z., Arslan, A. & Küçükşabanoğlu, Ö. (2018). Üniversite öğrencilerinin "mantık" kavramına ilişkin metaforları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1456-1473.
- Eagleton, T. (2011). *Kültür yorumları*. İstanbul: Ayrıntı.

- Eliot, T. S. (1987). Kültür üzerine düşünceler (Çev. Kantarcıoğlu, S.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Erdilmen Ocak, Ş., Çiydem, E. & Mindivanlı, Akdoğan, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kimlik ve kültür kavramlarına yönelik metafor algıları. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 59-71.
- Erişti, S. D. & Belet, Ş. D. (2010). İlköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım ve resimlerinde kültür algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 245-264.
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının kültür dil ilişkisine yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 253-263.
- Gökalp, Z. (2013). *Kültür ve medeniyet: Türkleşmek, İslamlaşmak ve muasırlaşmak*. Konya: Gençlik.
- Keklik, N. (1990). *Felsefede metafor-felsefe problemleri'nin metafor yoluyla açıklanması*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Kılcan, B. (Ed.) (2017). *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kuçuradi, İ. (2009). *Uludağ konuşmaları-özgürlük, ahlak, kültür kavramları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil* (Çev. Demir, G. Y.). İstanbul: Paradigma.
- Maxwell, J. A. (2018). Nitel araştırma tasarımı: Etkileşimli bir yaklaşım (Çev. Ed. Çevikbaş, M.). Ankara: Nobel.
- Meriç, C. (2013). *Kültürden irfana*. İstanbul: İletişim.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (Çev. Ed. Turan, S.). Ankara: Nobel.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2016). Nitel veri analizi (Çev. Ed. Akbaba Altun, S. & Ersoy, A.). Ankara: Pegem Akademi.
- Nikitina, L. & Furuoka, F. (2008). "A language teacher is like ...": Examining Malaysian students' perceptions of language teachers through metaphor analysis. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 5(2), 192-205.
- Özkuş, O. (2013). *Kültür ve küreselleşme*. İstanbul: Açılımkitap.
- Özlem, D. (2012). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi*. İstanbul: Notos.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (Çev. Ed. Bütün, M. & Demir, S. B.). Ankara: Pegem Akademi.

- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008a). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Saban, A. (2008b). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Turhan, M. (2002). *Kültür değişimleri - sosyal psikoloji bakımından bir tetkik*. İstanbul: Çamlıca.
- Uygur, N. (1996). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Ünlü, İ. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kültür algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 77-92.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Zabun, B. (2017). Toplumsal değişme üzerinde etkili olan faktörler. Kızmaz, Z & Beşirli, H. (Ed.), *Değişim sosyolojisi* içinde (s. 84-102). İstanbul: Lisans.

SUMMARY

The purpose of this research is to determine the metaphors for the concept of culture of the prospective teachers continuing their education in the departments of geography, philosophy group, social studies and history education. Education is an influential means in the transmission of culture. The subject of culture has an important place in geography, philosophy, social studies and history lectures. It will be highly effective that the meaning attributed to the culture concept, which treats and enhances all material and moral components, is introduced by the prospective teachers to build the future as one of the prominent agents of cultural transmission.

The research has been carried out by the basic qualitative research method. Within the scope of qualitative research, interpretations for individual experiences and the meanings attributed by the individuals are tried to be specified. The study group of the research consists of 312 prospective teachers continuing their education in the departments of geography education (n=68), philosophy group education (n=79), social studies education (n=116) and history education (n=49) of the Faculty of Education of a public university in Ankara province within the academic year 2016-2017. Data of the research were collected through the metaphors developed by the researchers by means of data collection form. In this context, prospective teachers were asked to complete the statements "Culture is like... Because..." Data were analyzed at five stages. In the first stage, metaphors were coded and sorted out. In the second stage, sample metaphors were gathered. In the third stage, category was developed. In the fourth stage, studies for validity and reliability were carried out. In the fifth stage, data were computerized.

By the prospective teachers receiving education in four separate departments, 143 effectual metaphors were obtained; in addition to that, 114 different metaphors were revealed. Concerning the concept of culture, the metaphors of "tree", "rainbow", "human" and "pomegranate" were put forward by the prospective geography teachers. The categories generated regarding that were determined as "the difference in the unity", "varying in time", "uniting", "involving distinctive features" and "instructional". Among the metaphors for the culture concept by the prospective teachers of philosophy group, "mirror", "family" and "puzzle" become prominent. The categories developed through these prospective teachers' metaphors are indicated as "reflecting the society", "reinforcing", "uniting" and "transmitting the values". "Bridge" and "mirror" metaphors gain importance in the concept of culture by the prospective social studies teachers. Over the metaphors stated by these prospective teachers, the categories of "conveyed from past to future", "inconstant", "uniting", "enhancing", "reflecting the society" and "leading" were developed. Within the metaphors concerning the culture concept by the prospective history teachers, "mirror", "life" and "human" come to the fore. Again, the categories developed through these prospective teachers' metaphors are specified as "transmitting the past", "inconstant", "keeping alive" and "involving distinctive features".

It has been determined that there are differences in the metaphors for culture concept by the prospective teachers and the categories generated from these metaphors according to the departments. Although common metaphors which prospective geography, philosophy group, social studies and history teachers have already generated in consideration of the concept of

culture also exist, it is seen that differences are present in the categories developed from these metaphors. In other words, the reasons put forward by the prospective teachers for the metaphors related to culture are different. Within the scope of the research, mostly produced metaphor concerning the concept of culture is “mirror”. Also, the common categories for the ‘changing’ feature of culture stated by the prospective geography, social studies and history teachers have been detected. By the prospective geography, philosophy group and social studies teachers, common categories for the ‘uniting-integrating’ feature of culture have been determined. For the feature ‘reflecting the society’ of culture, the categories shared by the prospective philosophy group and social studies teachers have been identified. By the prospective geography and history teachers, the common categories related to the culture’s ‘involving distinctive features’ have been detected. Moreover, when the prospective teachers’ reasons for the metaphors were analyzed, culture was identified as “the difference in the unity” by most of the prospective geography teachers; “reflecting the society” by most of the prospective philosophy group teachers; “conveyed from past to future” by most of the prospective social studies teachers and “transmitting the past” by most of the prospective history teachers. As well as the consideration that the research can contribute to the relevant literature and the determination of the samples to be introduced within the scope of education and training activities including the concept of culture, extensive studies revealing the reasons of the difference in the prospective teachers’ opinions for culture and researches involving different study groups with respect to the concept of culture may be carried out.

